

*Корець М. С.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
Тарара А. М.
Національна академія педагогічних наук України*

НАСКРІЗНА ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА МОЛОДІ: ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Стаття присвячена реалізації наскрізної технологічної підготовки молоді на різних етапах становлення в системі “учень–студент–фахівець”. Виявляється, що такий процес передбачає створення інтегрованих міждисциплінарних зв’язків, врахування поступовості у здобутті вищого освітнього статусу та координацію єдиним управлінським осередком.

***Ключові слова:** наскрізна технологічна підготовка, вчитель технології, освітня галузь “Технологія”, наскрізна технологічна освіта.*

У період глобалізації освітнього простору та включення компонентів науки у освітнє середовище, створення інтегрованих міждисциплінарних зв’язків велике значення надається поступовості та етапності у здобутті вищого освітнього статусу. Цій ідеї слугує наскрізна освіта, розпочинаючи від дошкільного навчального закладу і завершуючи вищим і здобуттям наукового ступеня доктора, яка координується і регламентується єдиним управлінським осередком. Найкращі показники в світі за даними міжнародних експертів у галузі наскрізної освіти досягли освітяни Фінляндії. Розвиваючи ці ідеї, ми розглянемо можливість реалізації освітнього проекту наскрізної технологічної освіти молоді, розпочинаючи із початкової школи і завершуючи вищим навчальним закладом. Останні роки дуже багато зусиль було докладено для того, щоб в освітній галузі “Технології” “зшити” між собою три етапи технологічної освіти, усовуючи дублювання на різних рівнях загальноосвітньої школи і поглиблюючи ґрунтовність вивчення сучасної техніки і технології. Це висвітлено у працях В. Мадзігона, В. Тименка, В. Сидоренка, але їх дослідження не спрямовування на побудову чіткої вертикалі у здобутті поетапного вищого технологічного рівня. Тому розглянемо наше бачення, яким чином необхідно коректувати зміст освітньої галузі “Технології”, а також відпрацювання єдиних підходів до формування цього змісту.

Мета статті – виявити проблеми технологічної підготовки молоді на різних етапах становлення в системі “учень–студент–фахівець”, накреслити перспективи реалізації такого процесу: через створення інтегрованих міждисциплінарних зв’язків; врахування поступовості у здобутті вищого освітнього статусу та координацію громадських інституцій єдиним управлінським центром.

На сучасному етапі реформування освіти і освітньої галузі “Технологія” зокрема, важливим є проектування змісту освіти, виходячи з існуючої наукової картини світу, та структурування з наступним змістовим наповненням навчальних предметів загальноосвітньої підготовки дітей, серед якої чільне місце займає їх трудова підготовка. Не викликає ні в кого сумніву, що саме від того, на якому рівні діти будуть підготовлені до самостійного життя, буде залежати їх майбутнє, їх професійне становлення, і зрештою, економічний розвиток держави.

Трудова підготовка дітей не може здійснюватися осторонь від вивчення ними

технології виробничих процесів, знання в цілому виробництва, їх технологій та відповідної техніки, за допомогою якої забезпечується виготовлення продуктів праці. Водночас, випускники шкіл повинні володіти мінімумом основних навичок обробки матеріалів. Останнє десятиліття у технологічній освіті дітей пріоритетним було запровадження комп'ютерного проектування, моделювання із виходом на розробку в автоматизованому режимі технологічного процесу і подальшим, по можливості, використанням її для виготовлення виробу на верстатах з програмованим управлінням. Але, не зважаючи на запровадження до технологічної освіти прогресивних сучасних виробничих технологій, відбувся “перекос” в сторону недостатності рівня підготовки дітей щодо здобуття практичних вмінь і навичок обробки матеріалів, що досить важливо для будь-якого рівня технологічного розвитку виробництва. І тому нині розробляються підходи, в яких фіксуються необхідний рівень мінімальності та достатності оволодіння дітьми первинними навичками обробки матеріалів. Для з'ясування обсягу такого мінімуму, його змістового наповнення, а також рівнів підготовленості дітей до життя ми проектуємо чинну реальну виробничу сферу на проміжну ланку селективно-сепаративної трансформації наукового знання у навчальний матеріал. Тут здійснюється онтодидактичне перетворення наукової інформації у навчальний матеріал відповідної дисципліни.

Досягнення окремих галузей науки трансформуються із наукового знання у навчальний матеріал підрозділу фундаментальних навчальних дисциплін. Техніка і технології відповідно піддаються змістовному перетворенню в знання про них та в навички певної технологічної діяльності у формі технічних і технологічних навчальних дисциплін. Тріада цих блоків навчальних дисциплін є тим зовнішнім інтегруючим фактором, що формує навчально-наукове освітнє середовище підготовки вчителів технологій. Фундаментальні навчальні дисципліни на рівні загальноосвітньої школи сформовані у вигляді таких предметів, як: математика; фізика; хімія; інформатика.

Така підготовка у процесі вивчення вказаних навчальних предметів у загальноосвітній школі створює базу та пропедевтику для вивчення фундаментальних навчальних дисциплін у випадку продовження навчання на рівні професійно-технічного та вищого навчального закладу. Вони мають практично пряме проектування з багатократним коефіцієнтом поглиблення та розширення змісту і реалізуються при вивченні наступних навчальних дисциплін: вища математика; загальна фізика; технологія полімерів і композиційних матеріалів; інформаційні технології.

Технічні і технологічні навчальні знання, вміння та навички на рівні загальноосвітніх закладів освоюються у навчальному предметі “Технології”, де учні ознайомлюються з матеріалознавством, технологією обробки матеріалів та основами виробництва. Тут же учні здобувають первинні навички обробки матеріалів, а на третій стадії школи – можливий варіант і здобуття первинних основ робітничого фаху.

Послідовність відбору та обґрунтування змісту навчання, повністю відображається трьома основними принципами:

– принцип відповідності змісту освіти рівню сучасної науки, виробництва та вимогам розвитку сучасного демократичного суспільства;

– принцип урахування єдності змісту та процесу навчання, який передбачає презентабельність усіх видів людської діяльності у їхньому взаємозв'язку в усіх предметах навчального плану;

– принцип структурної єдності змісту освіти на різних рівнях його формування з урахуванням особистісного розвитку та становлення студента, що передбачає взаємну урівноваженість, пропорційність та гармонійність компонентів освіти.

Упродовж всього процесу формування змісту навчальних предметів у загальноосвітній школі необхідно враховувати передбачувані здібності тих, хто навчається, до навчально-пізнавальної та технічно-творчої діяльності.

Оновлений зміст навчального предмета “Технології” в початковій і основній школі та методичний апарат його реалізації, які будуть розроблені на основі компетентнісного підходу, сприятимуть підвищенню якості шкільної технологічної освіти, що у значній мірі забезпечить адаптацію та самореалізацію учнів у сучасному високоінформаційному і високотехнологічному суспільстві, розвитку, творчих здібностей, формування необхідних компетентностей і технологічної культури, реалізацію особистісних потенцій у самостійній діяльності [1].

“Технології” – загальноосвітній навчальний предмет, який становить основу змістового наповнення освітньої галузі “Технологія”. Предмет має на меті формування елементів (5-7 класи) та основ (8-9 класи) загальнотехнічних компетентностей особистості кожного учня загальноосвітньої школи, які забезпечать їх активну трудову діяльність в умовах сучасного інформаційного суспільства, ринкових відносин, високотехнологічного і науковоємного виробництва [1].

Зміна освітньої традиційної системи із засиллям пасивного трудового навчання та репродуктивних видів трудової діяльності на сучасну розвивальну компетентнісно орієнтовану систему технологічної освіти вимагає розробки таких педагогічних умов:

– якісно нового змісту для здобуття знань, формування конструктивних умінь в проектній та технологічній діяльності, набуття предметних та загальних компетенцій;

– методики розвивального навчання у швидкозмінних виробничих і навчальних технологіях;

– активних форм навчально-пізнавальної діяльності учнів основної школи з елементами дослідницької діяльності сучасного і новітнього матеріалознавства, машинознавства, матеріало– і енергозберігаючого високопродуктивного виробництва;

– предметно-розвивального середовища, зорієнтованого на ознайомлення учнів у навчальних умовах із специфікою професійної діяльності у п’ятьох сфер життєдіяльності (“людина-природа”, “людина-техніка”, “людина-людина”, “людина-знакові системи”, “людина-художнє довкілля”).

Технічні навчальні дисципліни на рівні вищого навчального закладу компонують у вищих технічних чи технологічних навчальних закладах залежно від їх профілю, а у педагогічних навчальних закладах в системі підготовки вчителів технологій вони скомпоновані нами у формі вивчення таких інтегрованих курсів [2]: матеріалознавство; машинознавство; прикладна механіка; промисловий дизайн.

Блок технологічних навчальних дисциплін у вищому навчальному закладі за нашою моделлю представлений у формі наступних інтегрованих курсів: основи виробництва; виробництво та обробка конструкційних матеріалів; виробничі технології.

Ці два блоки навчальних дисциплін спільно із фундаментальними доповнюють і формують у закінченому варіанті навчально-наукове освітнє середовище технічної підготовки вчителів технологій.

Виходячи з цього, ми вбачаємо можливість реалізації наскрізної технологічної підготовки молоді на різних етапах становлення в системі “учень-студент-фахівець” [3]. На рівні “учня” забезпечується основне підґрунття до глобального вивчення технічних дисциплін при отриманні технічного чи технологічного фаху середньої та вищої ланки. Це реалізується як при вивченні циклу природничих навчальних предметів у старшій школі, а також профільного технологічного навчання у старшій школі, де створюються пропедевтичні умови для подальшого опанування технічним чи технологічним фахом. Окремо слід виділити статус “учень” у професійно-технічних училищах де, здобуваються робітничі професії технічного та технологічного профілю. На рівні “студент” цей фах може бути продовжений як в коледжі, так і в університеті, здобуваючи освітньо-кваліфікаційні рівні молодшого спеціаліста, бакалавра чи магістра. На рівні “фахівець” реалізується система підвищення кваліфікації та перекваліфікації фахівців, які мають

споріднену спеціальність.

Такий підхід має визнання не лише у науковій громадськості України, а і за кордоном, оскільки останнім часом досить активізована міжнародна співпраця з партнерами ближнього та далекого зарубіжжя у питаннях підготовки вчителів технологій та викладачів для системи професійно-технічної освіти.

Насамперед зміст вивчення цих інтегрованих курсів повинен бути структурованим відповідно до логіки побудови системи професійної діяльності майбутніх учителів технологій. Він має відображати узагальнені теоретичні основи дій, прийомів, операцій, процесів у всіх сферах вчительської діяльності.

По-друге, теоретичні основи професійної діяльності вчителя технологій як предмет навчання мають відображати сучасні досягнення науки, техніки, технологій. Під час відбору змісту навчання слід враховувати специфіку закономірностей, принципів та технології навчального процесу, які гарантують реалізацію професійного становлення майбутнього фахівця.

По-третє, дедуктивна основа побудови змісту навчальних дисциплін технічної підготовки вчителів має забезпечувати наступність під час навчання у формалізованій логіці – від загального до часткового.

І нарешті, експериментальна основа змісту цих дисциплін вимагає врахування необхідності проведення досліджень, розв'язання творчих проблем на кожному занятті та на його всіх етапах. Педагогічний процес повинен бути у форматі, де участь беруть викладач-дослідник, учень – дослідник – початківець – майбутній вчитель технологій.

Висновки. Таким чином, у процесі реалізації наскрізної технологічної підготовки молоді маємо певний ланцюг навчальних закладів різних ступенів, розпочинаючи від початкової школи і завершуючи вищим навчальним закладом четвертого рівня акредитації.

Використана література:

1. *Вдовченко В. В., Корець М. С., Тарара А. М.* Прогностичні концептуальні підходи до реформування технологічної освіти учнів загальноосвітньої школи // Наукові записки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Випуск 98. – С. 50-62.
2. *Корець М. С.* Концептуальні засади трансформації професійної підготовки вчителів для освітньої галузі “Технології” // Вища освіта України. – 2004. – № 2. – С. 53-58.
3. *Корець М. С.* Навчально-науковий комплекс “профтехучилище-коледж-інститут” у системі наскрізної технічної підготовки молоді // Наукові записки : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Випуск LXXXXII (92). – 290 с. – (Серія педагогічні та історичні науки). – С. 3-9.

Корець Н. С., Тарара А. М. *Сквозное технологическое образование молодежи: проблемы, перспективы.*

Статья посвящена реализации сквозной технологической подготовки молодежи на различных этапах становления в системе “ученик-студент-специалист”. Оказывается, что такой процесс предполагает создание интегрированных междисциплинарных связей, учет постепенности в получении высшего образовательного статуса и координации единым управленческим центром.

Ключевые слова: *сквозная технологическая подготовка, учитель технологии, образовательная область “Технология”, сквозное технологическое образование.*

Koretz M. S., Tarara A. M. *The through technology education for youth: problems and prospects.*

Paper is devoted to the implementation process through the preparation of young people at various stages of development in the “student-student-specialist.” It turns out that this process

involves the creation of integrated interdisciplinary links, the gradual in higher educational status and coordination of a single management center.

Keywords: *technology training, technology teacher, educational area "Technology," the through technology education.*

Агалець І. О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ТЕОРЕТИЧНІ БАЗОВІ КОМПОНЕНТИ ВИВЧЕННЯ ОСНОВ ЕТИКЕТУ ТА ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ В ОСОБИСТІСНОМУ РОЗВИТКУ ОСВІТЯНИНА

Стаття розкриває базові компоненти вивчення основ етикету та їх функції. У моделі системи визначені підсистеми вивчення основ етикету.

Ключові слова: *модель, вивчення основ етикету, компоненти, культурологічна діяльність, підсистеми.*

Визначення категоріальних підходів до особистості вчителя з позицій використання теоретичної моделі його культурологічного розвитку в тому, що акцент переноситься із зовнішнього боку організації педагогічної діяльності щодо підготовки професіонала на "її внутрішню сторону". У центрі такого підходу знаходиться майбутній вчитель як суб'єкт професійного розвитку, а сама підготовка з основ етикету здійснюється з позицій культуродоцільного особистісно-орієнтованого навчання.

Під моделлю ми розуміємо зображення, схему, опис якого-небудь об'єкта або їх системи, яка спрощує структуру оригіналу. Поняття моделі використовується як базове для визначення професійних якостей і властивостей майбутнього педагога і покликане підсилити "вихід" цих якостей на формування культури поведінки особистості у професійній діяльності.

З урахуванням цих положень у своєму дослідженні одним із суттєвих завдань вважаємо побудову моделі вивчення основ етикету майбутніми вчителями як цілісної системи, здатної формувати знання і уміння вчителя в єдності з його особистісною культурою. Модель вивчення основ етикету майбутніми вчителями за такого підходу представляється нами як єдність особистісних "блоків", що включають опис властивостей і характеристик поведінки особистості, відображають її етично-світоглядні позиції з врахуванням сучасних запитів суспільства. Модель повинна відображати характеристику нових знань випускника, система яких адекватно представлятиме цілісну наукову картину майбутньої культурологічної діяльності, необхідної для реалізації особистісних установок педагога. Така "конструкція" моделі адекватно представляє структуру особистості вчителя, його готовність до культуротворчої діяльності, бо відображає особистість (за словами С. Л. Рубінштейна) як єдність спонукального і виконавчого. Модель вивчення основ етикету передбачає також того, хто регулює соціокультурним саморозвитком учителя в ході його професійно-педагогічної підготовки.

Аналіз і узагальнення сучасної психолого-педагогічної літератури з проблеми моделювання особистості (Андрєєв В. А., Лук А. Н., Коган М. С., Платонов К. К., Пономарьов Я. А., Матюшин А. М. та ін.) дозволили нам створити робочий варіант теоретичної моделі вивчення основ етикету майбутніми вчителями трудового навчання, яку можна використовувати в системі загальної професійно-педагогічної підготовки. Як свідчить практика, надалі її зміст є необхідним і достатнім для організації майбутнім